

Tænk ud af boksen

Heste holdes ofte i bokse, men det er vigtigt at tænke ud af boksen, når det gælder heste, indledte professor Peter Sandøe sit glimrende og provokerende indlæg på Hestekongressen. Han fik pirket både til Hesteloven og holdningerne til træningsmetoder med meget mere

Af Britt Carlsen

Professor Peter Sandøe er en karismatisk og erfaren foredragsholder. Han er i høj grad selv i stand til at tænke "ud af boksen", og det fik deltagerne på Hestekongressen glimrende eksempler på. Hans indlæg gav både anledning til latter og eftertanke.

Det var tankevækkende, at der ikke var mange, som ville gå i clinch med Sandøe efter hans indlæg – ærgerligt, for jeg er sikker på, at vi kunne have fået en ganske interessant debat om holdninger til hestevelfærd, såfremt de af tilhørerne, der normalt ikke holder sig tilbage, også her var kommet på banen i fuld offentlighed.

Hesten er et borderline dyr

Professor Peter Sandøe er også formand for Dyreetisk Råd, men han understregede indledningsvist, at han ikke talte med den kasket på. Indlægget, med titlen Hestens status i den dyreetiske diskussion, stod helt for hans egen regning. Han indledte med at omtale, hvordan hestens rolle i samfundet har udviklet sig, og hvordan mennesker ser på heste i dag.

Gennem de seneste 50 år har hesten lavet en vandring fra at være et landbrugsdyr til nu at være et hobby- og familiedyr. I tiden lige efter 2. Verdenskrig var antallet af heste herhjemme på ca. 600.000. Det antal faldt dramatisk til blot 80.000 i midten af 70'erne, men i kølvandet af velstandsstigningen så fik hesten en ny rolle i takt med folks behov for at udfolde sig i naturen mv. I dag er der omkring 200.000 heste herhjemme mod ca. 600.000 hunde.

Mens hesten i mange andre dele af verden fortsat spiller en væsentlig rolle i landbruget, og som trækdyr o.l. – så bruges den i den vestlige verden stort set udelukkende til rekreative formål og til sport. Heste indgår dermed i den såkaldte "oplevelsesøkonomi" – og herhjemme omsætter hestesektoren årligt for knap 25 milliarder. Hestehold er derfor ikke bare oplevelser, det udspiller sig på et marked med konkurrence, og også et marked, hvor man vil underbyde hinanden for at tjene penge. Og så har vi samme problematik som ved landbrugsdyrene. Når det drejer sig om heste, så kan man f.eks. hurtigere tjene penge på heste, der er sat tidligere i brug end, hvis man skal have dem længere, inden de sættes i træning. Så har vi dilemmaet mellem etik og økonomi.

Hestens dobbeltrolle

Er hesten et familiedyr? Man er lidt speciel, hvis man sælger sin voksne hund, fordi man vil have en af en anden størrelse, men anses

typisk for at være ok, når det drejer sig om heste. Tilsvarende anses det af mange for at være acceptabelt at aflive en skadet eller ud-tjent hest, selv om hesten sagtens kunne leve mange gode år endnu på en fold. Den holdning er også drevet frem af økonomi, hvor man vælger at aflive hesten og ofte inkassere en forsikringspræmie, såfremt den har mistet sin salgs- og brugsværdi. Heste og hestesport er i dag big business.

Hesten står lige på grænsen mellem at være et familiedyr og et produktionsdyr.

Hesten højt på hitlisten

Nogle dyr har vi mere respekt for end andre. Samfundsforskere taler om en sociozoologisk skala, som gengiver menneskets opfattelse af, hvor beskyttelsesværdige og respekterede dyrene er. Hesten har altid rangeret højt på denne skala. Det kan man bl.a. se ud af verdenshistoriens første dyreværnslov – som blev vedtaget i Storbritannien i 1822. Den lyder:

"... hvis en person eller personer, som er ansvarlig for eller i deres varetægt har en hest, en ko, en okse, en kvie, en tyrekalv, et får eller andet slags kvæg, hvor dyret er en anden mands ejendom, uden grund slår, misbruger eller mishandler et sådant dyr, så skal vedkommende stilles for en fredsdommer eller en anden øvrighedsperson."

Ud af det kan man udlede, at man ikke må mishandle en hest, med mindre man selv ejer den, sagde Sandøe, hvilket gav anledning til noget morskab i salen. Han uddybede: Hesten er nævnt først som udtryk for dens høje status på den tid, mens hund og kat fx slet ikke er nævnt (de er først kommet på hitlisten meget senere). Baggrunden for, at loven ikke omfattede dyrenes ejere er bl.a. den tanke, at hvis man ejer noget, så ville det jo være dumt at ødelægge det.

Dyreværnsarbejdet er startet i byerne, hvor borgerskabet blev chokeret over at se, hvordan proletarerne behandlede deres dyr. Meget tidligt dyreværnsarbejde rettede sig mod de heste, som borgerne mødte i bybilledet. Og i dag er der store velgørende organisationer, som arbejder med velfærd for heste og æsler i fattige dele af verden.

Heste hos os må jo leve en luksustilværelse, har holdningen været indtil for ganske nylig. Det er først i de senere år, man er blevet opmærksom på, at det ikke er alle hesteejere og –opdrættere, som behandler deres dyr ordentligt. Man har ikke før Hesteloven ment, at der var et behov for at se på forholdene for heste herhjemme – nok ud fra den antagelse, at der var tale om familie- og hobbydyr. Da disse dyr blev holdt for fornøjelsens og ikke

pengenes skyld, måtte man antage, at de blev behandlet ordentligt.

Skal heste slagtes?

Hvis vi nærmer os amerikanske tilstande, som vi har set det i adskillige tilfælde, så kan vi godt risikere, at vi når dertil, hvor hesteglattning bliver forbudt herhjemme. I USA må hestene ikke slagtes. Det har haft den konsekvens, at stadig flere heste bliver sluppet løs i naturen og går forhutlede rundt. Det har også medført, at man i USA oplever en stigning i transport af heste til Canada med slagtning for øje.

Man kunne godt forestille sig, at den diskussion flytter sig i de kommende år også herhjemme. I dag kan man på Dyrenes Beskyttelses hjemmeside finde adresser på hesteglattere – måske ser det anderledes ud om 10 år?

Det, der taler for slagtning, er dels, at en ressource bliver udnyttet, og dels så gør slagtning det muligt for folk at komme af med heste uden, at det koster dem noget. Ellers ville vi nok se flere heste, som gik for lud og koldt vand. Hvis vi forbyder slagtning herhjemme, vil mange heste nok også blive sendt på lange transporter ud af landet.

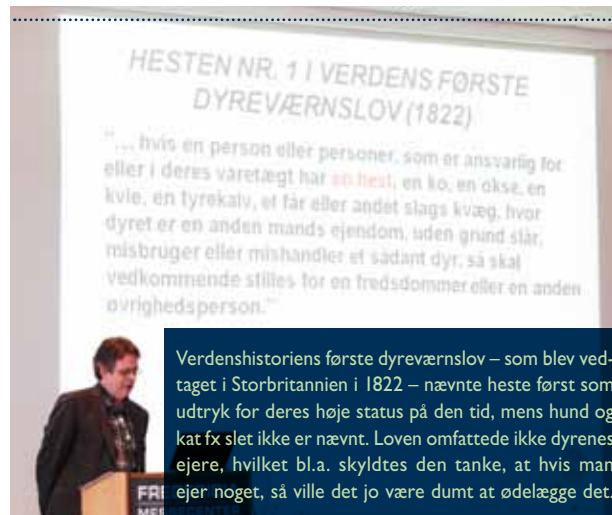
Min holdning er, sagde Peter Sandøe, at det er bedre, at folk afliver deres dyr og tager deres ansvar på den måde, frem for at de lader dem leve uden at være i stand til at passe dem ordentligt.

Træningsmetoder

I sit foredrag kom Peter Sandøe også ind på debatten om træningsmetoder. Han viste resultatet af en termografiscanning af forbenene på en springhest, der har fået kapsler ind i bandagerne for at animere den til at springe fejlfrit. Som han kommenterede i den forbindelse, så kan vi alle være enige om, at det er dyrplageri.

Der hvor det bliver kontroversielt er, når diskussionen drejer sig om træningsmetoder

Peter Sandøe provokerede forsamlingen flere gange i løbet af sit fremragende indlæg på Hestekongressen. Bl.a. viste han dette foto, og sagde: – Det er godt spin at få sat sådan nogle sorte kasser på, så får man ligesom antydning, at det ikke er noget man kan være bekendt. Det er smart lavet, for det kunne se ud som om, man vil være hensynsfuld over for rytteren, men i virkeligheden er det en måde at få det til at se kriminelt ud.

Verdenshistoriens første dyreværnslov – som blev taget i Storbritannien i 1822 – nævnte heste først som udtryk for deres høje status på den tid, mens hund og kat fx slet ikke er nævnt. Loven omfattede ikke dyrenes ejere, hvilket bl.a. skyldtes den tanke, at hvis man ejer noget, så ville det jo være dumt at ødelægge det.

i f.eks. dressur, lød det fra talerstolen, mens et foto af en dressurrytter i opvarmning tonede frem på lærredet. Rytteren var fotograferet i et moment, hvor hestens hals var krøllet sammen og mulen hvilede på bringen – et udtryk for den træningsmetode, der kaldes rollkur eller hyperfleksion. Over rytterens ansigt var placeret en sort firkantet kasse.

– Det er godt spin at få sat sådan nogle sorte kasser på, så får man ligesom antydning, at det ikke er noget, man kan være bekendt. Det er smart lavet, for det kunne se ud som om, man vil være hensynsfuld over for rytteren, men i virkeligheden er det en måde at få det til at se kriminelt ud.

Han viste også et foto af en hest, som gik mod biddet med let åben mund, og her kunne man se, at hestens tunge var lilla.

– Jeg kan godt se pointen, men dog er der mig bekendt ingen dokumentation for, at det at have en lilla tunge i en kort periode, er et problem for hesten, understregede han som en kommentar til billedet.

Til grund for debatten ligger en stor ideologisk diskussion om, hvordan man skal forholde sig til det at holde hest. Et skel mellem det "naturlige" og det "kunstige" spiller en stor rolle i den debat, og ind imellem så giver det sig udslag i nogle komiske indslag, hvor man i stedet for at bruge en almindelig pisk bruger én formet som en hånd – for så er man mere følsom. Nogle har indført begrebet "burhesten", og så har vi diskussionen: er det rimeligt at holde hesten i en stald, at give den sadel og sko på med mere.

– Jeg mener, der kører to diskussioner. På den ene side er der en fuldstændigt berettiget diskussion om dyrevelfærd. Det er klart, at der altid er behov for at se kritisk på det, man laver og på, om nogle af de træningsmetoder, man bruger, giver anledning til unødigt frygt og andre former for ubehag eller ligefrem lidelse hos hesten. Den debat har også vist sig at flytte nogle grænser i den rigtige retning.

Men nedenunder ligger der en mere principiel diskussion om vores rolle i forhold til hesten (og resten af naturen). Er mennesket i forhold til hesten:

Hersker? Leder? Partner? Tjener?

Men hvad er vores ret over for hesten?

Der er en fuldstændigt berettiget kritik af overdreven brug af redskaber, der belaster hestene, som f.eks. brugen af voldsomme bid, når der findes andre løsninger. Men der, hvor nogle begynder at tale om hesten som en ven og partner, der springer kæden af. For de, der vælger at ride uden sadel (og ridehjelm) bruger hesten på principielt set samme måde, som de ryttere, der har hele udstyret på. Man har tæmmet hesten og valgt, i første omgang mod dens vilje, at den skal fungere sammen med mennesket på menneskets præmisser.

Det, man kunne håbe på, er, at diskussionen kunne komme på et niveau, hvor vi bliver enige om, at hesten er et dyr, mennesker bruger til at opfylde sine egne mål og hensigter, og et dyr, man har valgt at sætte sin vilje igennem over for og lede. Den interessante diskussion drejer sig så om, hvor vidt det, man gør, også er foreneligt med hestens behov og interesser.

Hesteloven

Alle syntes, det var en fed ide at lave lovgivning for heste, lige indtil man så kom i gang med arbejdet. Og det hænger jo sammen med, at holdninger er gratis, mens lovgivning koster penge. Når man begynder at definere dyrevelfærd i form af eksakte mindstemål for gulvareal og loftshøjde, så bliver det dyrt og besværligt for mange. Samtidig er det svært at finde et præcist videnskabeligt belæg for de forskellige mål. Derimod er det ikke svært at finde videnskabeligt belæg for, at det ikke er

godt for en hest at være alene. Men beskæmmende nok kom et forbud mod eneheste ikke i første omgang med i hesteloven. Nu skal hesteloven op til revision. Her kan man forhåbentlig finde gode løsninger på de mange praktiske problemer, som den nuværende lov giver anledning til. Og samtidig kommer der forhåbentlig et forbud mod eneheste. Alle bør holde sig for øje, at lovens mål ikke er at gøre livet surt for hestens ejere, men at gøre livet bedre for hestene.

Når debatten føres i pressen

En del af den efterfølgende debat kom til at dreje sig om problemet med, at diskussioner om hestevelfærd i forbindelse med træningsmetoder, brændemærkning og lignende, bliver ført i pressen.

Her var professor Peter Sandøe helt klar i sin udmelding: Det er ikke fru Hansen på tredje sal, som starter de diskussioner, de bliver startet inden for "familien".

– Det er folk inden for jeres egne rækker, som forfatter alle de blodtryks-hævede indlæg, understregede han. Han blev derefter spurgt, om ikke han fandt, at det var et problem, når lovgivningen debatteres i pressen og derefter vedtages i folketinget på baggrund af en følelsesladet debat.

Her var det lakoniske svar: Demokratiets svaghed er jo, at almindelige mennesker har noget at skulle have sagt. Efter latterudbruddet havde lagt sig, understregede Sandøe endnu engang sin pointe: Debatten er startet indefra, fra hesteverdenen. I har selv mulighed for at få ændret det, der er vigtigt at ændre f.eks. i Hesteloven, for det er jer selv, der støber kuglerne. I må sætte jer sammen på tværs af holdninger og organisationer og finde fælles fodslag.

– Få indkaldt til familie-råd, opfordrede Peter Sandøe afslutningsvist.

